MMM/RO/TOVE JERN

Glyfosaatti - nykytila

Komissio ei 9.11.2017 pidetyn pysyvän komitean äänestyksessä saanut määräenemmistön tukea viiden vuoden uudelleenhyväksymistä koskevalle ehdotukselleen. Asia siirretään muutoksenhakukomitean käsittelyyn.

Glyfosaatti on maailman eniten myyty ja käytetty kasvinsuojeluaine. Sitä käytetään rikkakasvien torjumiseen. Glyfosaatti on tehoaine ja sitä sisältäviä kasvinsuojeluaineita on useampia erilaisia (mm. Roundup-valmisteet).

Glyfosaatti on Suomessa hyväksytty rikkakasvien torjuntaan viljelysmailta, puutarhakasvien riviväleistä, hedelmätarhoista, viljelemättömiltä alueilta, metsänviljelyssä sekä puuvartisten kasvien hävittämiseen, mutta ensisijaisesti juolavehnän torjuntaan. Glyfosaatille ei löydy yhtä laajatehoista kemiallista vaihtoehtoa.

Glyfosaatin vaihtoehdot Suomessa

Juolavehnäntorjuntaan on ns. valikoivia juolavehnäntorjunta-aineita, joilla voidaan torjua juolavehnää leveälehtisistä viljelykasveista, eli esimerkiksi perunasta, herneestä tai öljykasveista. Eräillä viljoilla voi käyttää sulfonyyliureoita (nk. pienannosaineita), joilla on osittainen, pieni vaikutus myös juolavehnään. Marjapensaiden ja hedelmäpuiden riviväleihin voi käyttää dikvattia sisältävää kasvinsuojeluainetta (Reglone), kunhan suojaa viljelyskasvin kunnolla.

Juolavehnää voi myös torjua mekaanisesti muokkaamalla, mutta hyvä teho edellyttää useampaa muokkauskertaa, jotta saadaan juolavehnän juuristo näivetettyä. Yhdellä muokkauskerralla voi jopa lisätä juolavehnän määrää, koska juurakoita pilkotaan ja kuljetetaan uusiin kohtiin pellossa. Vasta useampi muokkauskerta antaa riittävän torjuntatehon. Avokesanto on tehokkain tapa.

Kotipuutarhoissa rikkakasvit voi torjua esimerkiksi kitkemällä, liekittämällä tai peittämällä alueen mustalla muovilla.

Glyfosaatin vaihtoehtojen teho ja kustannus

Jos glyfosaatin käyttö ei jatkossa ole mahdollista tulee juolavehnän torjunta kalliimmaksi ja työläämmäksi.

Valikoivilla juolavehnän torjunta-aineilla saadaan suhteellisen hyvä teho, mutta niiden käyttö on rajatumpaa (vain leveälehtisillä viljelykasveilla) kuin glyfosaatin ja ne ovat kalliimpia. Sulfonyyliureoiden teho juolavehnään on pieni. Mekaaninen torjunta on kallista (työaikaa, polttoainetta) eikä runsas maan muokkaaminen ole ympäristönäkökulmasta kannatettavaa (eroosio ym.). Hyvällä viljelykierrolla voi puhdas pelto pitää puhtaana, mutta pahaa juolavehnäongelmaa sillä on vaikea hoitaa.

Dikvatti, jolla voisi torjua rikkakasvit hedelmäpuiden ja marjakasvien riviväleistä, on glyfosaattia erittäin paljon myrkyllisempi tehoaine. Dikvatin tulevaisuus on epävarma, koska sen uudelleenarvioinnissa EU:ssa on noussut esiin ongelmia.

Vaihtoehtoisia suunnitelmia ei ole

Glyfosaatin vaihtoehtoja tai vaihtoehtoisia torjuntamenetelmiä ei ole tutkittu/suunniteltu, koska kukaan ei odottanut, että glyfosaatti ei saisi uudelleenhyväksyntää. Glyfosaatti on pidetty ”helppona” aineena, ja monia muita aineita vähemmän haitallisena.

Glyfosaatin hyväksymishistoria EU:ssa
Glyfosaatti hyväksyttiin EU:ssa ensimmäisen kerran vuonna 2001 kymmeneksi vuodeksi. Hyväksyminen jatkettiin uudelleenarviointityön hitauden takia vuosina 2012 ja 2015.

Saksa on tehnyt glyfosaatista uudelleenarviointiraportin ja EFSA on tehnyt siitä vertaisarvioinnin ja päätelmät.

WHO:n alainen syöpäjärjestö IARC ilmoitti keväällä 2015 arvioineensa glyfosaatin ja ehdottivat sen todennäköisesti syöpää aiheuttavaksi aineeksi. Komission pyynnöstä ensin Saksa ja sen jälkeen EFSA kävivät saman tutkimusaineiston läpi ja päätyivät eri loppupäätelmään. Saksan ja EFSAn arvion mukaan glyfosaattia ei tulisi luokitella syöpää aiheuttavaksi. Myös ECHA, kemikaalien luokituksesta vastaavana viranomaisena on sen jälkeen (2017) tehnyt luokitusarvion ja päätynyt ehdottamaan, että glyfosaattia ei tulisi luokitella syöpää aiheuttavaksi. EFSA on myös todennut, että glyfosaatti ei ole mutageeninen eikä hormonitoimintaa häiritsevä.

Komissio ehdotti loppuvuodesta 2015 - keväälle 2016 pysyvälle komitealle glyfosaatin hyväksymisen jatkamista ensin 15 ja sen jälkeen 9 vuodella. Komitean keskustelun perusteella tuli selväksi, että komissio ei ollut saamassa määräenemmistöä ehdotuksensa taakse. Komissio muutti ehdotuksensa ja toi äänestykseen (kesäkuu 2016) ehdotuksen, jolla hyväksyminen olisi jatkettu 12-18 kuukaudella tai niin kauan, että ECHA olisi tehnyt päätöksen aineen luokituksesta. Näin lopullista päätöstä tehtäisiin vasta sen jälkeen kun kemikaalien luokituksesta vastaava viranomainen olisi antanut arvionsa syöpäluokitustarpeesta. Komitea ei äänestyksessä antanut lausuntoa ehdotuksesta, eikä myöskään muutoksenhakukomitea antanut lausuntoa siitä. Komissio hyväksyi sen jälkeen itse täytäntöönpanoasetuksen 29.6.2016, jolla glyfosaatin hyväksyminen pidennettiin. Pidennetty hyväksyminen olisi voimassa 12-18 kuukautta tai niin kauan, että ECHA olisi tehnyt päätöksen aineen luokituksesta. Komission oli tarkoitus äänestyttää ehdotus glyfosaatin uudelleenhyväksymisestä 10 vuodeksi 25.10.2017, mutta asiasta ei äänestetty, koska määräenemmistöä ei olisi muodostettu. Äänestyksessä 9.11.2017 komissio ei saanut komitean määräenemmistön tukea, ja komissio tulee seuraavaksi viemään ehdotuksen muutoksenhakukomiteaan marraskuun loppupuolella.

Glyfosaatin uudelleenhyväksymisestä on muodostunut erittäin poliittinen ja vaikea kysymys, josta monien jäsenmaiden hallitukset riitelevät sisäisesti.

Lainsäädäntö
EU:ssa kasvinsuojeluaineiden tehoaineet arvioidaan ja niiden hyväksyttävyydestä päätetään unionissa. Yksi jäsenmaa tekee hakijan toimittamasta (valtavasta) tutkimusaineistosta arvion ja raportin. EFSA käy raportin läpi (tekee vertaisarvion) ja järjestää tarvittaessa asiantuntijakokouksia ongelmallisista asiakokonaisuuksista. EFSA tekee aineesta lopulta päätelmät, jotka ovat komission päätöksen perustana. Tehoaineet hyväksytään ensimmäisen kerran 10 vuodeksi ja uudelleenhyväksyminen voidaan myöntää 15 vuodeksi. Komissio voi milloin tahansa ottaa hyväksytyn tehoaineen hyväksymisen uudelleenkäsittelyyn, jos näkee siihen syytä.
Tehoainehyväksymisen jälkeen jäsenmaat päättävät valmisteiden hyväksymisestä kansallisesti.

Tietoa glyfosaatista Tukesin sivuilla

Glyfosaatin uudelleenhyväksymiseen liittyviä asioita on koottu komission nettisivuille, josta löytyy lisätietoa tehoaineen tilanteesta.

Myös EFSA on koonnut tietopaketin glyfosaatista.